

31.7.2019

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Nallenrinne (Malmin lentokentän alue) asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12577)

HEL 2018-008267 T 10 03 03

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Malmin kaupunginosassa (KO 38) sijaitsevan Nallenrinne (Malmin lentokentän alue) asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12577)

Helsingin kaupungin asemakaavoituspalvelu on pyytänyt kaupunginmuseon lausuntoa koskien Malmin kaupunginosassa (KO 38) sijaitsevan Nallenrinne (Malmin lentokentän alue) asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12577). Kaupunginmuseo tarkastelee hanketta kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta ja on päättänyt antaa asemakaavoitukselle seuraavan lausunnon.

Asemakaavan muutosehdotus koskee aluetta Malmin lentokentän alueen eteläosassa. Alue rajautuu lännessä Nallenmäen ja Sunnuntaipalstojen nykyisiin pientalotontteihin sekä Tullivuorentiehen ja etelässä Tattariharjun teollisuusalueeseen. Idässä suunnittelualueen rajan muodostaa tuleva Ilmasillantie. Pohjoinen osa kuuluu Malmin lentokenttäalueeseen ja etelässä sijaitsee joitakin heikkokuntoisia rakennuksia, lumen vastaanottopaikka ja Tattarinharjuntie. Pinta-alaltaan 19,6 ha Nallenrinne on ensimmäinen osa-alue Malmin lentokentän rakentamisessa. Osittain Malmin lentoaseman valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009) kuuluva alue on nykyisin pääosin rakentamatonta, lentokentän kiitotien jatkeen kasvillisuudelta matalaksi raivattua turvasektoria sekä ulkoilualuetta. Alueella sijaitsee ensimmäisen maailmansodan linnoitteita.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa lentoaseman alue on osoitettu tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi sekä RKY-alueeksi, jolla on sovitettava yhteen osoitettu maankäyttö ja kulttuuriympäristön arvojen säilyminen. Helsingin 2018 voimaan tulleessa yleiskaavassa Nallenrinteen alue on suurelta osin asuntovaltaisena kehitettävää korttelialuetta pääasiallisena tehokkuutena 1,0 – 2,0. Alueella on voimassa asemakaavoja vuosilta 1964 – 1999, joissa alue on merkitty mm. lentokenttä- ja vaara-alueeksi, puisto- ja katualueeksi sekä lumenvastaanoton erityisalueeksi. Kaavaratkaisun vaikutuksena todetaan, ettei lentotoiminta ole enää mahdollista kaavan toteuttamisen jälkeen. Maisema muuttuu kaupunkimaiseksi huolimatta joistakin avoimena säilyivistä tiloista.

31.7.2019

Kaavaratkaisu perustuu suljettuihin suurkortteleihin, joiden sisäpihat jakautuvat pienimuotoisiksi pihatiloiksi. Alueen pohjoislaidalle osoitettu puisto liittyy koko lentokenttäalueelle kaavailtuun puistoverkostoon. Asumiseen tulisi 131 500 k-m², toimitiloille ja palveluille 9730 k-m². Aluetehokkuus on $e = 0,72$ ja asuinkerrostalojen keskimääräinen korttelitehokkuus on $e = 1,91$. Kaupunkirakenne on suunniteltu tiiviiksi ja mitataavaltaan vaihtelevaksi, pääosin 4-8 kerroksisin rakennuksin. Paikoin rakennukset nousevat 12-kerroksiksi ja kiitotien linjaa jatkavan akselin päättävässä Nallenrinteenaukion maamerkkirakennuksessa olisi 16 kerrosta. Rakentamista ja kaupunkikuvaa ohjataan yleismääräyksillä mm. julkisivujen rakennustavan, materiaalin ja pintakäsittelyjen osalta.

Kaupunginmuseon lausunto:

Kaupunginmuseo pitää kaavaehdotuksen mahdollistamaa mittavaa rakentamista ongelmallisena suhteessa alueen kulttuuriympäristöstatukseen valtakunnallisesti ja kansainvälisestäkin merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä. Lentokenttäalueen osan muuttaminen kaupunkirakenteeltaan tiiviiksi uudeksi asuinalueeksi tuottaa ympäristön, joka ei vastaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vaatimusta alueen historiaan ja ominaispiirteisiin sovitettavasta kehittämisestä. Kaupunginmuseo korostaa, että alueen suunnittelun lähtökohtana tulisi olla alueen keskeiset ominaispiirteet ilmailuhistoriallisena kohteena. Esillä oleva asemakaavaratkaisu ei tue tätä tavoitetta, mitä kaupunginmuseo pitää erittäin valitettavana.

Kaavamääräyksissä on tuotava esiin alueen kuuluminen RKY 2009:ään. Nallenrinteen säilytettävä asuinrakennus ja siihen liittyvän puutarhamaisen pihan säilyminen on varmistettava suojelumääräyksiin.

Arkeologinen kulttuuriperintö:

Malmin lentokentän eteläpuolella ja Nallenrinteen kaava-alueella sijaitsee useita ensimmäisen maailmansodan aikaisia Viaporin linnoituksen maarintaman linnoitteita, jotka ovat muinaismuistolain suojaamia. Nallenrinteen kaava-alueella sijaitsevat linnoitteet eivät kuulu valtakunnallisesti merkittävään rakennetun kulttuuriympäristön luettelon Pääkaupunkiseudun 1. maailmansodan linnoitteet -alueisiin kuten asemakaavaselostuksessa mainitaan. Ne sijaitsevat vain Malmin lentoaseman RKY-alueella, jonka raja-alue suurin piirtein puolittaa kaava-alueen.

Alueella sijaitsevista ensimmäisen maailmansodan linnoitteista osa säilyy lähivirkistys- ja puistoalueella ja ne on varustettu sm-merkinnällä asianmukaisin määräyksin. Tukikohta IX:6 sijaitsee alueen lounaisnurkassa ja tukikohta IX:12:n kaava-alueen puolelle tuleva pieni osa Tatta-

31.7.2019

rinharjuntien eteläpuolella. Niiden huomioiminen lähivirkistysalueiden (VL) kunnostuksen suunnitellussa mainitaan selostuksessa.

Tukikohdat IX:4 ja IX:5 kaava-alueen pohjoisosassa jäävät kaavaratkaisussa pääosin asuinrakentamisen alle, mutta osin myös katualueelle ja puistoalueelle (VP). Ne on merkitty smd-merkinnällä. Sitä koskevassa määräyksessä todetaan, että ennen rakennustöiden aloittamista tulee suorittaa linnoituslaitteiden arkeologinen tutkiminen ja lähiympäristön kartoittaminen. Muuttuvan maankäytön tiellä olevista kohteista on käyty Museoviraston kanssa muinaismuistolain 13 § edellyttämä neuvottelu 28.5.2019. Neuvottelumistion luonnoksessa todetaan Nallenteen osalta, että tutkimukset tukikohdissa IX:4 ja 5 (24.-28.9.2018) olivat pääosin riittävät. Museoviraston ja kaupunginmuseon edustajat katsoivat niihin kajoamisen olevan mahdollista paitsi, että tukikohta IX:4:n tutkimattomalla itäosalla pitää tehdä pieni tarkastustutkimus. Tutkimus tapahtuu syksyllä 2019.

Tukikohtien IX:4 ja IX:5 koekaivauksesta on maininta kaava-aineistossa. Edellä mainitun kokouksen lopullinen neuvottelumistio on liitettävä myös kaava-aineistoon. Mikäli riittävät tutkimukset tehdään jo kaavaprosessin aikana ja Museovirasto poistaa kohteiden suojelun, ei kaavaan tarvitse enää osoittaa smd-merkintöjä näille tukikohdille.

Kaava-alueen itäkulmassa Tattariharjuntieltä luoteeseen kohti lentoasemaa sijaitsee käytöstä poistettu 1. maailmansodan aikainen yhdystie, joka on merkitty osittain smd-merkinnällä. Sen sijainti on merkitty väärin. Tie osoitetaan meneväksi asuinkorttelialueen läpi (ilman smd-merkintää). Se sijaitsee kuitenkin kokonaisuudessaan suunnitellun Ilmasilantien kohdalla.

Mikäli tutkimuksia tarvitaan vielä kaavan hyväksymisen jälkeen, on smd-määräyksessä todettava, että hankkeen toteuttaja vastaa arkeologisen tutkimuksen kustannuksista.

Kaavaselostuksessa alueen läpi todetaan kulkevan Suuren Rantatien linjaus, joka säilytetään keskeisenä kevyenliikenteenraittina ja nimettäisiin Vanhaksi Viipurin maantiekseksi. Suuren Rantatien linjaus kulki Helsingin kautta kaupungin perustamisen (1550) jälkeen. Keskiaikainen linjaus Vantaan kautta jäi toissijaiseksi linjaukseksi sen jälkeen. Tielinjan säilyminen kevyenliikenteen käytössä on hyvä muisto alueen vanhasta historiasta.

Lisätiedot

Markku Heikkinen, tutkija, puhelin: +358 9 310 71552
markku.heikkinen(a)hel.fi

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

4 (4)

31.7.2019

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto, kulttuuriympäristön suojelu

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566